Výťahy z Lutherových Spisov

KU 400-ROČNEJ PAMIATKE REFORMÁCIE

Preložil J. Pelikán.

Nákladom J. V., Akron, Ohio.

VÝŤAHY

Z LUTHEROVÝCH SPISOV

ku

400-ročnej pamiatke reformácie.

Preložil J. Pelikán.

NÁKLADOM J. V., AKRON, OHIO.

Tlačou: P. Jamriška & Co., 88 So. 13th St., Pittsburgh, Pa.

LUTHEROVE SOŠITY

(KU 400-ROČNEJ PAMIATKE REFORMÁCIE.)

Č. 1.

O Písme Svätom.

"Nebo né nějakých vtipně složených básní následujíce, známu učinili jsme vám Pána našeho Jezu Krista moc a příchod; ale jakožto tí, kteříž jsme očima svýma viděli jeho velebnost. Přijalť zajisté od Boha Otce čest a slávu, když se stal k němu hlas takový od velebné slávy: Tentoť jest ten můj milý syn, v němž mi se dobře zalíbilo. A ten hlas my jsme slyšeli s nebe pošlý, s ním byvše na oné hoře svaté. A mámeť přepevnou řeč prorockou, kteréžto že šetříte, jako svíce v temném místě svítící, dobře číníce, ažby se den rozednil a dennice vzešla v srdcích vaších. Toto nejprvé znajíce, že žádného proroctví písma výklad nezáleží na rozumu lidském; neb nikdy z lidské vůle nepošlo proroctví, ale Duchem svatým puzeni byvše, mluvili svatí Boží lidé." (2. Petra 1,16—21.)

Písmo Sväté má jedine zostať sudcom a majstrom medzi všetkými knihami.

Ja sám som preto nepriateľský mojim knihám a žiadam si často, aby zanikly, poneváč sa obávam, že by mohly čitateľa prekážať a odťahovať ho od čítania samého Písma Svätého, ktoré je jedine prameňom a pôvodom všetkej múdrosti. A často ľakám sa príkladu predošlých časov pod pápežom, lebo keď tí, ktorí študovali Písmo, prešli k ľudským knihám a kommentárom (vysvetlivkám), nielen že strávili mnoho dobrého času so starými theologmi, ale zašli konečne až k Aristotelesovi, k Averhoesovi a k iným, z čoho potom povstali predivní a strašliví theologovia, jako Tomáš, Scotus a iní im podobní.

Preto má byť knihám istá hranica položená tak, aby z nich len tie boly čítané, ktoré sú čitateľovi vodítkom ku správnemu porozumeniu samého Písma, a ani z otcov nemá byť prijaté nič také, čo sa nesrovnáva s Písmom Svätým. Lebo ono má zostať sudcom a majstrom medzi všetkými knihami. Je to ovšem dobré a užitočné počuť vyznanie pravých učiteľov, už či sú oni mrtví a učia v spisoch, alebo či žijú a ústne hlásajú slovo: ale to všetko má sa konať dľa miery a treba sa držať v každom ohľade toho pravidla, aby sme totiž tie knihy čítali, ktoré nám vykladajú Písmo.

Slová Písma Svätého sú slová Ducha Svätého.

My kresťania máme o príčinách týchto vecí (Luther hovorí na tomto mieste vo výklade biblickej zprávy o stvorení, o astronomických a iných otázkach) ináč hovoriť a smýšľať, než filozofi, poneváč niektoré z týchto vecí presahujú náš rozum... a máme priznávajúc svoju nevedomosť — radšej veriť, než aby sme ich buď'to zapierali z bezbožného domnenia, alebo trúfajúcne dľa svojho rozumu vykladali. Lebo musíme podržať taký spôsob reči, aký má Písmo Sväté, a zostať pri slovách Ducha Svätého.

Prečo rozpráva nám Duch Svätý v Biblii aj o ohavných hriechoch a činoch ľudských?

Poneváč ale táto kapitola (I. Mojž. 38.) neobsahuje iného len rozpravu, ako Juda plodil dietky, jako sa uchýlil od svojich bratov a odišiel, áno k tomu i to najhanebnejšie krvesmilstvo, ktoré spáchal s Tamár, svojou nevestou; napadne nám tu zase jedna obecná otázka: Prečo len dal Boh a Duch Svätý napísať a zachovať tieto také hanebné a nehorázne veci, aby boly v cirkvi prednášané a čítané? Lebo zdá sa, jakoby to nebol dobre urobil, že iné väčšie veci pominul a tieto, ktoré nie sú hodné toho, aby boly na svetlo vynesené a v pamäti podržané, za hodné uznal toho. Lebo kto chce veriť, že takéto veci môžu byť učené k spaseniu alebo k napraveniu v cirkvi? Tu nám rozpráva, jako sa Juda uchýlil od svojich bratov, ako si cudzinku za ženu vzal a ako po-

škvrnil svoju nevestu krvesmilstvom. Bolo by iste lepšie bývalo, čo by to bolo bývalo zakryté a zabudnuté na večné veky.

Kanonisti a pápeženci ľahko sa zbavia tejto otázky, keď hovoria: že Starý Zákon je kniha prespaní a cudzoložstiev židovských. Ale tým dávajú na javo svoju nerozumnosť a dokazujú dostatočne, že sú svine a surovi osli, keď hovoria o takých veciach, z ktorých nič nerozumejú a o ktorých nič nevedia, a tiež i Svätého Ducha tým potupujú, ako čo by nevedel, čo mal písať alebo cirkvi predložiť. Ale príčina nie je len tá, nakoľko sa to tu spomína, že Kristus chcel soznam svojho rodu od začiatku v Písme Svätom zvelebiť; a poneváč Támar bola jeho matka, chcel, aby jej meno bolo známe každému; ale nad to podáva sa nám tu to veľké potešenie, že svätí otcovia a dietky takýchto veľkých patriarchov, Juda a iní, opísaní sú ako takí ľudia, ktorí boli plní slabostí a veľkých hriechov a poškvrn, ktorými je toto naše úbohé prirodzenie obťažené, a že ich Boh svojim Svätým Duchom obdivuhodne spravoval a viedol, ale že tiež i to odokrýva, že aj ich im vrodené zlé náklonnosti, t. j. hriech a následky dedičného hriechu sa pri nich hýbaly a vyrazily. Lebo to je ovšem strašný hriech, totiž oboch, Judy i Tamar, ktorý celkom nedá sa ospravedlniť, hoc by sa i zmenšil o niečo.

Ale rozprávajú sa také príklady nám k poučeniu a k potešeniu, a tiež i k posilneniu našej viery, aby sme pri tom považovali veľkú milosť a milosrdenstvo Boha, ktorý ku spáse privádza nielen pobožných a spravodlivých, ako Abraháma, Izáka a Jakuba, ale aj nespravodlivých, ako Judu, Támar, Rubena, Simeona, Levi, ktorí boli veľmi veľkí hriešnici. Aby si tedy nikto netrúfal a nebol pyšný pre svoju spravedlivosť a múdrosť a zase tiež aby ani nezúfal nikto pre svoje hriechy.

Tak sú v Písme Svätom chválené najkrajšie príklady milých otcov Abraháma, Izáka a Jakuba, ktorí boli ako svetlá celému svetu a ako hviezdy, slnko alebo ako ranné červánky, dokonalé vo viere, v nádeji a v láske. Ale sú tam zároveň opísané aj strašlivé hriechy, ktoré sú práve tak hanebné, ako tie tam boly pobožné a spravodlivé. Ruben dopustil sa proti svojmu otcovi práve tak veľkej nepravosti, aká veľká bola spravodlivosť Abrahama. A tak je nám predstavená spravodlivosť najväčších svätých, a zároveň i hriech tých, ktorí boli nanajvýš bezbožní, kdežto pochádzali z jednoho pokolenia a z tej samej pokrevnosti.

Je toto kázeň o pokání a o viere alebo o odpustení hriechov, aby sa nikto nestal trúfajúcnym a pyšným pre svoju spravodlivosť a aby ani tí, ktorí padli, si nezúfali. Lebo sú tu vyrozprávané aj krehkosti a poblúdenia Judove a iných otcov, áno aj ich veľké poklesky a hriechy. A takýmto spôsobom majú byť biedne srdcia, ktoré vedia, že sú vinné z hriechov, podvihnuté a potešené, totiž, aby sa biednemu hriešnikovi mohlo povedať: Nezúfaj si, lebo Boh ti káže, aby si Mu dôveroval a veril Jeho slľubom; a On i teba môže ospravedlniť, posvätiť a spasiť. ako spasil oných biednych hriešnikov. Je On práve Ten samý Boh, ktorý pyšných ponižuje a ponížených povyšuje. Ale On nechce, aby sme sa spoliehali na našu spravodlivosť, alebo aby sme si zúfali v hriechoch, ale aby sme dúfali jedine v Jeho milosť a milosrdenstvo.

Preto sú tieto príklady cirkvi Božej veľmi potrebné. Lebo čo by bolo z nás? A akú nádej by sme mohli mať, keby Peter nebol zaprel Krista, a keby sa apoštoli všetci neboli zhoršili na ňom? A keby Mojžiš, Áron a Dávid neboli padli? Preto chcel Boh týmito príkladmi biednych hriešnikov potešiť a im riecť: Keď si padnul, obrát' sa

zase, dvere milosti sú ti otvorené; ty ale, ktorý sa necítiš vinným zo žiadneho hriechu, nebuď preto trúfajúcny a pyšný; ale spoľahnite sa obidvaja a složte vaše dúfanie na moju milosť a na moje milosrdenstvo.

Toto je pravá príčina toho, prečo sú i takéto rozpravy plné hanebného pohoršenia primiešané do historii svätých patriarchov. S obzvláštnou pilnosťou podáva Mojžiš s dobrým zároveň to najšpatnejšie ovocie. Ako v Novom Zákone aj Judáš je medzi apoštolmi k veľkému a predivnému príkladu a ku potešeniu cirkvi, aby pobožní neupadli do zúfalstva. Avšak nie na to, aby bezbožní mali v tom príklad k nasledovaniu, ale aby kajúci mali sa čoho držať, aby neztratili všetku nádej na milosť a milosrdenstvo Boha, ako čoby nemohli byť spasení.

Duch Svätý nechcel dať napísať týchto vecí pre príklad, aby sme dľa neho žili, ale pre potešenie; nie aby zúmyseľník potvrdený bol v užívaní svobody k hrešeniu, ale aby tým vzbudená bola nádej a viera. Lebo týmto káže a predkladá odpustenie hriechov, ktoré je iste dosť mocné; a tak nás týmto aj teší, aby sme tých, ktorí padli v cirkvi, zase podvihli, povzbudili a posilnili. A tohoto učenia nenachádzame v knihách pohanov, alebo pápežencov, len Duch Svätý učí ho v Biblii.

Zatým sa nám stavia pred oči i to, ako to bolo s tými najsvätejšími mužmi, totiž že iste ani oni neboli z kameňa, lebo zo železa, ani dáke surové kláty, bez rozumu, bez tela a krve, ale že boli ľudia a nám rovní vo všetkom: a že jestli dakedy dačo dobrého urobili, neurobili to z vlastných síl svojho tela, ale skrze dar Ducha Svätého. Preto môže sa snadno stať, že i nás potká niečo takého čo sa im prihodilo, keď žili ešte v tom samom tele, ktoré i my na sebe nosíme. (St. L. V. II. 1167 ff.)

O moci slova Božieho.

Kristus činí a koná všetko jedine svojím slovom a nechce žiadneho meča užívať. O tomto nevie svet ničoho, lebo nerozumie a neverí, že Písmo môže vykonať také veľké veci. Ako Kristus hovorí u Jána 14,17. o Duchu Svätom: "Kteréhož svět nemůže přijati, nebo nevidí ho, aniž ho zná." Svet ovšem počuje evanjelium, vidí, že sme krstení, že užívame večere Pánovej: ale nevidí toho, že Duch Svätý je mocný skrze slovo a skrze náš úrad; o tomto, vravím, svet nevie, ačkoľvek je síce pri tom, keď sa káže a sviatosti udeľujú, ale je pri tom len ako vo sne.

Ale tí, ktorí veria a ktorých Duch Svätý pohne slovom, tí poznávajú a prijímajú Ducha Svätého, ačpráve sa svetu tak nezdá. Preto je to iné slovo než ľudské a ďaleko iná správa než ľudská, totiž je to Božie slovo, ktoré On hovorí skrze nás a skrze ktoré On je mocný v cirkvi. On ním osvecuje ľudí, pozdvihuje ich ním a spasí; preto je to slovo zasľúbenia, milosti, večného života a spasenia.

O tejto moci slova Božieho nevie svet nič, a predsa je tomu tak, totiž: ako Kristus v evanjelium diablov vymieta slovom, tak podobne služobník Kristov hovorí k hriešnikovi: Rozhrešujem ťa od všetkých tvojich hriechov. A tak sa i stane. Lebo to nie je slovo ľudské, pred jehožto hlasom by diabol iste neutekal. A čo by hneď aj všetci juristi a filozofi všetky svoje knihy posnášali, predsa by z toho nič nebolo. Ale na rozhrešenie sluhu Kristovho nasleduje istotne vysvobodenie od diabla a hriechu. Keď ti Duch Svätý dá milosť, že veríš, vtedy vyháňa satana a smrť jedným slovom. (St. L. V. II. 2008. f.)

Kráľovstvo Kristovo je kráľovstvo slova.

Treba nám vedeť, že kráľovstvo Kristovo pozostáva v tom, že sú mu národy poddané v jeho slove. Lebo tak to Kristus učil, že chce byť prítomný a mocný skrze slovo tam, kde ho slyšia; zatým chce to slovo súčasne divami potvrdzovať, ako je povedané u Marka 16,20. To On zasľúbil a to i drží bez meča, bez zabíjania, bez rán, krve a vojny.

Som krstený a jedine slovom vyučovaný, k tomu i rozhrešovaný, užívam večere Pánovej, ale len so slovom a skrze slovo prítomný je Duch Svätý i celá Trojica Svätá a pôsobí tak spasenie ľudí, ako slová krstu znejú o tom.

Dľa toho je toto kráľovstvo predivné kráľovstvo a celkom odchodné od svetských správ, ktoré sú spravované zákonom a zovnútornou zbraňou alebo zbrojou, a ktoré sú preto ríšami rozkazov a zákonov a zovnútorných zbraní. Toto ale je kráľovstvo zasľúbenia, kde sám Boh je prítomný a pôsobí všetko skrze slovo.

Naproti tomu pýši sa pápež nehanebne a s veľkou nadutosťou a hovorí: meč cisárov je v mojej ruke a ačkoľvek ho cisár do svojej pošvy strčil, však nesmie ho vytiahnuť, leda že by som mu ja to povolil a na to pristal. A tak premenili kráľovstvo Kristovo, ktoré je duchovné, na zovnútorné kráľovstvo, ktoré užíva meča.

V cirkvi máme len slovo Božie počúvať.

Nechceme počuť pápeža hovoriaceho v cirkvi, ale len samého Boha, ako hovorí Žalm 60. v. 8.: "Bůh mluvil skrze svatost svou; veseliti se budu", t. j. v spoločnosti a v shromaždení tých, ktorí sú povolaní a pokrstení, tu má Boh sám hovoriť a byť počutý. Kde však nepočú-

vajú Boha, odtiaľ utekaj tak ďaleko, ako len môžeš. Lebo tak to usúdil Boh, aby jedine Kristus hovoril vo svojej cirkvi a nechce trpeť vedľa seba žiadnych iných učiteľov, ako i ten hlas od Otca z neba hlása u Mat. 17,5.: "Toho poslouchejte." Podobne hovorí aj u Jána 10,24: "Ovce mé hlas můj slyší." Naproti tomu pápežove dekréty (nariadenia) odkážeme do záchodku.

Ale surových oslov z Paríža a z Levíc (Luther mieni tu pápežského professora theologie) chceme pod nohy pošliapať, ako takých, ktorých Boh vydal v prevrátený smysel, aby žiadneho rozdielu nepoznali medzi Božím a ľudským slovom. No či to nie je strašlivá pokuta, že sú natoľko suroví a nerozumní, že toho nevedia?

Preto naučme sa, že v cirkvi Božej a v sbore len slovo Božie má byť vyučované a počúvané, a že ho máme pilnovať, aby sme si ho boli istí dľa príkazu večného Otca, ktorý u Mat. 17,5. vraví: "Toho poslouchejte", a tiež i Syna, ktorý hovorí u Jána 10,5.: **"Ovce mé neznají hlasů cizích."** Tak hľa odporuje celé Písmo Sväté učeniu ľudí, pápeža, kardinálov a sophistov (mudrákov) a iných, a shromažďuje a zachováva nás v ovčinci, kde je Kristus sám jediným pastierom. Tu vchádzame dnu i von, a kde nás Kristus vodí, tam všade nachádzame pastvu. (St. L. V. II. 2009)

Cirkev je žiačkou Pána Krista.

ktorá sedí pri Jeho nohách a počúva Jeho slovo, dľa ktorého je vstave všetko rozsúdiť, totiž: ako treba konať svoje povolanie, ako sa treba chovať v svetských úradoch atď., áno aj ako treba jesť a piť a spať; tak aby sme nemali pochybnosti v žiadnej práci tohoto života.

ale aby sme boli všade slovom Božím obkľúčení a ohradení a tak vždy v samej radosti a v svetle mohli žiť.

Ale, ó Pane Bože! Ako málo vidíme a poznávame tieto dary, leda že tí, ktorí majú Ducha Svätého, radujú sa mu a ďakujú za to Bohu; ostatní telesní ľudia sú nevďační, lakomí, pyšní, ktorým ešte i to čo majú, bude odňato, a ktorých stihnú také pokuty, že budú museť počúvať satana na miesto Krista a miesto apoštolov kacierov ktorí hľadajú v slove vlastnú múdrosť a slávu, odhliadnuc od všetkého iného nešťastia, ktoré sa najde všade, kde nemajú takej radosti a takých darov, ktoré slovo Božie prináša so sebou.

Nad takou biedou cítia právom ľútosť všetci kresťania, že pri takom veľkom svetle a pri toľkej sláve slova, najväčšia čiastka zostáva v slepote a viacej miluje tmu než svetlo; lebo vidia (totiž kresťania), že z toho pochodia všetky obecné biedy a nešťastia, že Turek vpadne, že prevládajú bludy a kacierstva, potom, že pápež ani nemyslí na iné, len na to, ako by mohol zachrániť a pozdvihnúť svoje kráľovstvo, v ktorom niet iného, leda vzývanie svätých, zásluhy dobrých skutkov, kupovanie odpustu a iné bláznivé skutky bez miery, ktoré posiaľ odťahoval a svádzal úbohé duše od slova. Lebo na to bolo vynaloženo toľko prísnosti, námahy a práce, že boli ľudia, ktorí odetí v úplné kurasnícke odenie (vojenské rúcho) išli k sv. Jakubovi až na krajné hranice Španielska pešky; a keď sa vrátili, blázni, nevedeli, čo učinili, trpeli, alebo vyzískali, čo bolo spravodlivým súdom pre nich.

Ale takáto áno ešte zaiste aj ohavnejšia vec, — keď sa my pominieme, — potká náš svet, poneváč si nevážila tej milosti, ktorú si Abraham túžobne videť žiadal; kdežto Abraham sotva mal jednu kvapku tohoto pokladu a bohatstva, ktoré my máme vo všetkom jeho

prebytku. Ale tak tomu býva v cirkvi obyčajne, že čím hojnejšie zjavuje a káže sa slovo Božie, tým väčšia býva nevďačnosť ľudí, lebo ho zneužívajú ku svojej sláve a za hanebnú pokrievku na svoje hriechy. Preto dopúšťa na nás Boh, "mocné dielo bludu", (2. Tessal. 2,11.), ako to ukazuje príklad pápeža, ktorý miesto slova Božieho uviedol svoje dekrety, legendy o svätých a iné bláznivé čiastky, lebo svet chce byť oklamaný.

Preto máme vo všetkých historiach a legendách svätých hľadeť hlavne na slávu slova, ktoré svieti a jagá sa sťa slnko v prostriedku neba v týchto historiach otcov; a tí, ktorí to činia, budú sa môcť preboriť cez všetky obdivuhodné a nesčíslne nesmierne veci, ktoré bývajú vykonané činami, ktorým sa rozum len diviť môže. Ale títo budú hľadeť len na to, či Boh hovorí a čo hovorí. (St. L. V. I. 864.)

Dieťatko Kristus prichádza k chudobným a k biednym.

Keby narodenie Jeho vznešeným tohoto sveta bolo bývalo zvestované skrze anjela, a keby pastieri boli bývali odkázaní na vysokých Janov a na ich múdrosť a bohatstvo, to by bolo hrozné bývalo; lebo moci sa ľudia boja a múdrosti sa ostýchajú. Keby Kristus bol prišiel s trúbením a keby bol mal zlatú kolísku, to by bolo bývalo dačo výborného; ale to by nebolo pre mňa potešiteľné; ale složil sa v lono chudobnej dievočky a stal sa chatrným pred svetom; tak môžem prísť k nemu. Takiste zjavuje sa dľa toho biednym, aby sa nezdalo, že prichádza s veľkou mocou, nádherou, múdrosťou a vo vysokom spôsobe. Ale keď príde v onen deň, bude tomu ináč, keď príde proti vysokým Janom. Teraz prichá-

dza ku chudobným, ktorí potrebujú spasiteľa, ale vtedy príde ako sudca proti tým, ktorí ho tu prenasledovali (St. L. V. XII. 1661,)

Po čom sa má ukázať, či naša vianočná radosť bola pravá.

Chceme teraz ešte niečo povedať a opakovať z toho, čo sme dnes kázali; totiž, ako sa to deje, že dieťa Kristus sa v nás narodí. Lebo tak ste počuli, že to samé dieťa musí byť našim, ak má toto Jeho narodenie skutočne priniesť ovocie, a že Ho musíme prijať: preto si má každý myslieť, že sa ono jemu narodilo. Lebo Kristus neprišiel preto, že by On to potreboval, ale preto, že my to potrebujeme. On sa spustil do tohoto vreca, do nášho tela a do našej krvi, len preto, aby vysypal nezmerný poklad svojho imania a aby nás vysvobodil od hriechu, diabla, pekla a zo všetkého nešťastia; lebo nie je možné, aby nenasledovala radosť tam, kde je srdce plné a zasypané takým imaním. O tom ste už dosť počuli.

Teraz by sa niekto mohol spýtať, ako môžme vedeť, že sme si to dieťatko privlastnili v srdci pravou vierou, a tak že sme si istí toho, že nám je toto narodenie užitočné. Preto chceme si rozpovedať niečo o tom znamení, ktoré je neomýlne tam a ukáže sa v zovnútorných skutkoch zo srdca, v ktorom je to dieťatko. Toto znamenie nie je nič iného, ako to, **že i my ľudia sami sa prijímame vospolok** medzi sebou, tak že sa obliekame a na seba berieme telo nášho bližného a **preukazujeme mu to, čo nám Boh preukázal v Kristovi.** A toto je tiež isté duchovné znovuzrodenie a duchovné vtelenie; lebo na

takýto spôsob bývame medzi sebou znovuzrodení.

A tak toto je to znamenie, po ktorom máme istotne poznať, či sa narodenie Pána Krista pri nás uplatnilo, keď sa ujímame biedy nášho bližného. A toto je i to znamenie, ktoré On bude požadovať a na ktoré vzhliadne v deň posledný súdu, keď riekne tým, ktorí toho nečinili: "Lačnel jsem, a nedali jste mi jísti; žížnil jsem, a nedali jste mi píti", atď. Jestli by sa však chceli vyhovárať a riecť že ho nevideli lačného, ani žížnivého, tak im odpovie: **"Amen pravím vám; čehož jste koli nečinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste nečinili."** (Mat. 25,35.45.)

Bláznivé kázanie.

Kristus má byť prijímaný s bázňou, s uctivosťou a s vďačnosťou, keď prichádza, t. j. keď býva kázaný a keď sa k nám blíži v svojom slove, aby sme boli vzdelaní, t. j. nemáme sa horšiť na Jeho nízkosti a na Jeho chatrných osloch, t. j. na Jeho kazateľoch, ktorí sú blázni dľa tela. (St. L. V. XII. 1862)

